

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 18. XII. 2014

V.711.2.2014.GH

**Pani
Maria Wasiak**

Minister Infrastruktury i Rozwoju

Szanowno Pani Minister

Do mojego Biura wpływają skargi obywateli, które często w sposób dramatyczny przedstawiają sytuację osób, które w związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 7 sierpnia 2013 r. w sprawie *wyszkolenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich* (Dz.U. z 2013 r., poz. 937) utraciły możliwość wykonywania wyuczonego zawodu. Na kanwie tych skarg stwierdziłam **niedochowanie konstytucyjnych standardów demokratycznego państwa prawnego** przy wprowadzeniu w życie przedmiotowego aktu prawnego.

Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o *ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych* (Dz.U. z 2011 r. Nr 197, poz. 1172 ze zm.) w art. 4 ust. stanowi, iż akty normatywne, zawierające przepisy powszechnie obowiązujące, ogłaszane w dziennikach urzędowych wchodzą w życie po upływie czternastu dni od dnia ich ogłoszenia, chyba że dany akt normatywny określi termin dłuższy. W uzasadnionych przypadkach akty normatywne mogą wchodzić w życie w terminie

krótszym niż czternaście dni, a jeżeli ważny interes państwa wymaga natychmiastowego wejścia w życie aktu normatywnego i zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie, dniem wejścia w życie może być dzień ogłoszenia tego aktu w dzienniku urzędowym (ust. 2).

Zgodnie natomiast z § 92 rozporządzenia w sprawie wykszolenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich akt ten wszedł w życie w dniu następującym po dniu jego ogłoszenia, znajdując jednocześnie zastosowanie w sprawach o wydanie dokumentów kwalifikacyjnych wszczętych, lecz niezakończonych przed dniem jego wejścia w życie (§ 88).

W toku postępowania wyjaśniającego zapoznałam się ze stanowiskiem Ministerstwa w zakresie przyczyn niezachowania wymogu *vacatio legis* (DTM3ap-053-9/2013). Z udzielonej odpowiedzi wynika, iż podyktowane było to koniecznością zapewnienia ciągłości regulacji, ponieważ dotychczas obowiązujące w tym zakresie rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 lutego 2005 r. w sprawie wykszolenia i kwalifikacji zawodowych marynarzy (Dz. U. Nr 47, poz. 445ze zm.), zgodnie z art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. Nr 228, poz. 1368 ze zm.) utraciło moc z dniem 26 lipca 2013 r.

Powyższe wyjaśnienia nie są dla mnie przekonujące.

Podkreślić należy, że nakaz zachowania odpowiedniego okresu przejściowego stanowi jeden z komponentów składających się na treść zasady demokratycznego państwa prawnego i wynika wprost z zasady zaufania do państwa (por. wyrok TK z 10 grudnia 2002 r., K 27/02, OTK ZU nr 7/2002, poz. 92;

tamże przywołane dalsze orzecznictwo TK). W zakresie posługiwania się *vacatio legis* ustawodawcy służy stosunkowo znaczny margines swobody decyzji. Nie może być to jednak arbitralność, nie znajdująca dostatecznego wyjaśnienia w motywach legislatora i okolicznościach sprawy. Wymóg zachowania odpowiedniej *vacatio legis* umożliwić ma zarówno zaznajomienie się z nowym prawem, jak i dokonanie odpowiednich działań adaptacyjnych, w tym także chroniących adresata normy przed pogorszeniem jego sytuacji (por. wyrok TK z dnia 1 czerwca 2004 r., U 2/03, OTK-A 2004/6/54).

Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 7 sierpnia 2013 r. implementuje do polskiego prawa Zmiany z Manili do załącznika Międzynarodowej konwencji o wymaganiach w zakresie wyszkolenia marynarzy, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht (Konwencja STCW), które weszły w życie w styczniu 2012 r. Konwencja STCW określa minimalne wymogi dotyczące wyszkolenia i kwalifikacji marynarzy. Ich wprowadzenie w życie oznaczało dla wielu spośród marynarzy, chcących dalej wykonywać zawód, konieczność uzyskania dodatkowych kwalifikacji. Na przykład § 32 ww. rozporządzenia, w porównaniu do regulacji § 30 wcześniej obowiązującego w tym zakresie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 lutego 2005 r., wprowadził nowe wymaganie w postaci posiadania dyplomu starszego oficera na statkach o pojemności brutto 3000 i powyżej oraz dodatkowej 6-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku starszego oficera na morskich statkach handlowych o pojemności brutto 3000 i powyżej w żegludze międzynarodowej.

W mojej ocenie zasada demokratycznego państwa prawnego wymaga, by przy wprowadzaniu zmian określających zasady dostępu do zawodu uwzględniać interesy obywateli zainteresowanych jego wykonywaniem. Innymi słowy obywatele powinni mieć czas na podjęcie stosownych działań dostosowawczych. Wprowadzenie zmian bez *vacatio legis* w omawianym zakresie nie dało zainteresowanym możliwości podjęcia działań mających na celu zapobieżenie negatywnym skutkom nowej regulacji.

W związku z powyższym, moim zdaniem wejście w życie rozporządzenia w sprawie wykszolenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich nastąpiło z uchybieniem art. 4 ust. 2 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

Mając na względzie powyższe, na podstawie art. 14 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648) przedstawiam Pani Minister powyższe uwagi z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska oraz rozważenie możliwości podjęcia działań zmierzających do wyeliminowania negatywnych skutków w sferze praw i wolności obywatelskich opisanego stanu rzeczy.

Z pozdrowieniem
Renata Jędrzejko